

CENTAR ZA NENASILNU AKCIJU
CENTRE FOR NONVIOLENT ACTION

ured u Sarajevu:

Radnička 104, 71000 Sarajevo, BiH

Tel: +387 33 267 880

Tel/fax: +387 33 212 919

cna.sarajevo@nenasilje.org

www.nenasilje.org

ŠESTOMJESEČNI IZVJEŠTAJ

SEPTEMBAR 2003 - FEBRUAR 2004

Centar za nenasilnu akciju (CNA) je nevladina i neprofitna organizacija čiji su osnovni ciljevi izgradnja mira, razvoj građanskog društva, regionalna saradnja i promocija kulture nenasilja.

Naša glavna aktivnost je organizovanje i vodjenje treninga (seminara) iz nenasilne razrade konflikata i podrška grupama i pojedincima/kama koji/e žele da se bave ovom vrstom rada. Kroz treninge iz nenasilne razrade konflikata imamo kao cilj razvoj političke svijesti učesnika/ca i širenje vještina nenasilnog ophođenja sa konfliktima. Na treninzima CNA okuplja ljude iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije i Crne Gore i Makedonije, time dajući posebnu važnost umrežavanju i komunikaciji među ljudima iz različitih krajeva, podržavajući proces razgradnje predrasuda i izgradnje povjerenja.

CNA je počeo sa radom 1997. godine otvaranjem ureda u Sarajevu. Ured u Beogradu je otvoren 2001. godine. CNA je ogranak njemačke organizacije KURVE Wustrow.

Sadržaj

1.	UVOD	3
2.	GLAVNE AKTIVNOSTI	4
2.1.	Faza IV Programa trening za trenere/ice, <i>Ulcinj, 17 - 22.10.2003.</i>	4
2.2.	Faza V Programa trening za trenere/ice, <i>Novembar 2003.</i>	5
2.3.	Faza VI Programa trening za trenere/ice, <i>Vogošća 5-10. decembra 2003.</i> ..	6
2.4.	Godišnji sastanak članova i članica CNA	7
3.	OSTALE AKTIVNOST	8
3.1.	Konferencija «Modeli suočavanja sa prošlošću u BiH», <i>Ilidža 10.12.2003.</i> ..	8
3.2.	Emisija Telering na TV OBN, <i>Sarajevo, 30.10.2003.</i>	9
3.3.	Seminar Rodna ravnopravnost, <i>Sarajevo, 27 - 28.12.2003.</i>	10
4.	RADNI PLAN	10
4.1.	CNA plan aktivnosti za 2004. godinu.....	10

1. UVOD

Drage prijateljice i dragi prijatelji,

Zbog mnogobrojnih obaveza u proteklom periodu odlučili smo se da spojimo naša dva tromjesečna izvještaja u jedan koji je sad pred vama.

U periodu koji ovaj izvještaj obuhvata (septembar 2003 - februar 2004) realizirane su treća, četvrta, peta i šesta faza Treninga za trenere i trenerice, i to je bila glavna aktivnost u sarajevskom uredu CNA.

Protekli period je osim naših osnovnih aktivnosti bio izuzetno ispunjen različitim aktivnostima kojima su članovi/članice našeg ureda dali doprinos kao učesnici/e ili svojom podrškom.

Nikako ne treba zaboraviti ni gomilu «nevidljivih», ali jako važnih poslova kakvi su izrada finansijskih izveštaja, pisanje narativnih izveštaja, planiranje i osmišljavanje novih aktivnosti i promišljanja o mogućim inovacijama ili izmjena u «starim» aktivnostima», pregršt administrativnih obaveza. Puno takvih poslova o kojima nećete čitati u narednim člancima, a koji uzimaju jako puno energije, jedan su od glavnih razloga za kašnjenje ovog izveštaja

Nastavljen je i naš rad na suočavanju s prošlošću, a time i nastojanje za većim prisustvom i vidljivošću u medijima kako bismo bar donekle promijenili postojeće stanja opšteg nedostatka eksplicitne mirovne priče u medijima. Uslijed toga naš kolega Adnan Hasanbegović gostovao je u emisiji «Telering» televizije OBN.

Naša kolegica i kolega sudjelovali su na konferenciji Modeli suočavanja s prošlošću u BiH u organizaciji Međunarodne komisije za nestale osobe (ICMP) gdje se osim prezentacije postojećih projekta rada na suočavanju s prošlošću diskutiralo i o inicijativi za formiranje Komisije za istinu i pomirenje u BiH i to sa direktnim žrtvama rata sa svih strana (članovi/ce udruženja porodica nestalih i poginulih, bivših logoraša itd.)

U ovom izvještaju možete čitati i o prvom ovogodišnjem sastanku cjelokupnog CNA tima iz oba ureda koji je održan od 13 - 16. januara u Beogradu. Na sastanku je utvrđen radni plan za 2004. godinu u kojem je ostavljeno dosta mjesta za naše programe mirovnog obrazovanja i rad na suočavanju s prošlošću, ali i za neke nove aktivnosti rada na izgradnji mira (snimanje dokumentarnih i kratkih igranih filmova) u kojima tek pravimo prve korake.

S obzirom na neuobičajeno dug period obuhvaćen ovim izvještajem, događaja koji su «obilježili» taj period bilo je jako puno, i u našem regionu, ali i u svijetu.

Najprije su Hrvatska i Srbija prošle kroz proces parlamentarnih izbora na kojima su podršku dobile desničarske i nacionalističke stranke, a vlade su formirane uz puno učešće (u Hrvatskoj) ili podršku (u Srbiji) stranaka, HDZ i SPS, koje su početkom 90-ih zdušno propagirale ratove na našim prostorima. No ma koliko situacija na prvi pogled pozivala na isticanje sličnosti u dvije susjedne države, razlika je mnogo više, a jedna od najvažnijih je što, za razliku od Hrvatske, Srbija ubrzano grabi ka još jednom sumornom periodu političke i društvene nestabilnosti što neće biti bez posljedica za čitavu regiju.

Izborna i postizborna dešavanja u dvjema najvećim državama našeg regiona, kao i lančane reakcije u regionu izazvane povratkom nacionalističkih opcija na vlast još je jedan jasan signal da je prijeko potrebno da mirovni rad postane jedan od prioriteta naših društava i da se kao takav usmjeri na područje čitavog regiona.

U Bosni i Hercegovini se već neko vrijeme šuška o inicijativi za reviziju dejtonskog sporazuma po kojoj bi Republika Srpska izgubila veći dio sadašnjih ingerencija i imala bi status sličan kantonu. To je rezultiralo nervoznom reakcijom vlasti u RS-u, a i zaoštavanjem već loše komunikacije između predstavnika tri naroda u BiH.

U bosanskohercegovačkoj javnosti se sve više govori o (ne)hapšenju i (ne)kažnjavanju ratnih zločinaca Ratka Mladića i Radovana Karadžića. Snage SFOR-a pokazuju da baš i nisu vične ovom zadatku u bilo kom pogledu, a istovremeno bosanskohercegovačko društvo odbija da se na ozbiljan način pozabavi stvaranjem preduslova za stanje u kojem ne bi bilo potrebno da se neko sa strane bavi «hvatanjem i kažnjavanjem» ratnih zločinaca. Ma koliko se slagali sa mišljenjem da su i Karadžić i Mladić paradigme za užas koji se u BiH desio tokom rata, ipak je problem ovdje mnogo dublji i širi i neće se riješiti njihovim kažnjavanjem.

Evropsku i svjetsku javnost potresli su skorašnji teroristički napadi u Rusiji i Španjolskoj koji su odnijeli više stotina ljudskih žrtava. Zanimljivo je kako svjetska javnost drugačije reagira na nasilje koje se dogodi u Evropi od nasilja koje se svakodnevno dešava u ostatku svijeta, a koje je u najvećoj mjeri omogućeno od strane «slobodnih i demokratskih zapadnih država». .. koje, uzgred, nastavljaju sa svojom demokratskom i pravdoljubivom misijom u Iraku koja svaki dan uzme veliki broj ljudskih života.

I dok je ovaj uvod bio u nastajanju, na Kosovu je došlo do strašne eskalacije nasilja u čijem je slijepom nacionalističkom bijesu stradalo mnogo ljudi, crkava, manastira, ali, po mnogima, i politika međunarodne zajednice prema ovom regionu. Nasilje se vrlo brzo i vrlo *neometano* proširilo na glavne centre u Srbiji gde su uništene džamije u Nišu i Beogradu, ali i nerealna slika o vlastima u Srbiji koje su, navodno, spremne da zaštite još nešto (ili nekoga) van srpskog-nacionalnog korpusa.

U Bosni je to, sasvim očekivano, odjeknulo paljenjem crkve u Bugojnu i napadom na džamiju u okolini Banja Luke ...

A mi nastavljamo da talasamo, nadamo se ne sami/e ...

2. GLAVNE AKTIVNOSTI

2.1. Faza IV Programa trening za trenere/ice, *Ulcinj, 17 - 22.10.2003.*

Četvrta faza ovogodišnjeg Treninga za trener/trenerice održana je u oktobru u Ulcinju u hotelu «Dvori Balšića».

Ovoj fazi je prisustvovalo 19 učesnika/ca, a jedan učesnik iz Srbije nije zbog ličnih obaveza mogao da dođe na trening. Trenerskom timu CNA ovog puta se pridružila Iva Zenzerović iz zagrebačkog Centra za mirovne studije, koja je kao gošća trenerica vodila radionice na temu pisanje predloga projekta i izrada budžeta. Bila je to prilika da, posle dužeg vremena, ponovo radimo sa Ivom.

U proširenom konceptu Programa TzT (koji je uveden prošle godine) četvrta faza predstavlja otvaranje novog segmenta grupnog rada u kojem je fokus na planiranju konkretnih budućih aktivnosti.

Glavne teme ovog dijela TzT-a su: prezentacija ideja za aktivnosti učesnika/ca, formiranje timova koji će biti nosioci tih budućih aktivnosti, te sticanje osnovnih znanja na polju pisanja projektnog predloga.

Učesnici/e su prezentovali/e 16 ideja, a u procesu formiranja timova iskristalisalo se 6 predloga za treninge sa različitim ciljnim grupama i 6 timova koji su se okupili oko tih ideja.

Sam proces formiranja timova je u potpunosti prepušten učesnicima/cama jer se u ovoj naprednoj fazi programa učesnicima željela prepustiti mogućnost odabira, kao i odgovornost za daljnji rad.

Većina ljudi u grupi je izrazila nezadovoljstvo tokom procesa deljenja u timove, ali ono što je izostalo (kao i na prethodnim fazama) bila je jasna artikulacija i transparentno iznošenje konkretnih uzroka tog nezadovoljstva. Osećaj da je napravljeno jako puno kompromisa znatno je opteretio atmosferu u grupi, pa je bilo potrebno veliko ulaganje energije (kako trenerskog tima, tako i učesnika/ca) kako bi se postigla koliko-toliko zadovoljavajuća dinamika rada na treningu.

S obzirom da je ovo već drugi Program TzT sa ovakvim konceptom mnogo nam je lakše bilo uočiti neka ograničenja koja ovako zahtevan program sa sobom nosi. To se prvenstveno odnosi na dosta kratko vreme koje je na raspolaganju za obavljanje velikog broja zahtjevnih procesa grupnog i timskog rada pod velikim vremenskim pritiskom. Ponovo nam se javio utisak kako nedostaje «još jedan radni dan».

Prisustvo gošće - trenerice unelo je novu energiju i pridodalo značajan kvalitet inače dosta napetom radu u grupi, tako da je tokom poslednja dva dana treninga otvoren prostor za razgovor o nekim od suštinskih pitanja vezanih za mirovni rad. Posebno je dragocena bila priča o jakim stranama i ograničenjima treninga (kao jednog od mogućih pristupa na polju izgradnje mira).

Budući da se javio osećaj da se treninzi doživljavaju kao univerzalno sredstvo za rešavanje svih društvenih problema, procena je bila da je potrebno preispitati «šta zapravo radimo kada radimo treninge». Ovo pojednostavljivanje konteksta u kome delujemo i želimo da delujemo bilo je poticajno kako za učesnike/ce, tako i za članove/članice trenerskog tima (iskoristili smo zgodnu priliku da sebi postavimo pitanje na koje se odgovor često podrazumeva - zašto baš treninzi?).

Na kraju, izbrušeno je šest ideja za višednevne treninge u BiH, Makedoniji, Crnoj Gori, sa različitim ciljnim grupama (aktivista/aktivistkinja, prosvetnih radnika/ca, novinarima/kama, ljudima zaposlenim u državnoj administraciji, članovima/cama sindikata).

Utisak nam je da je ostalo još puno posla pred naredne faze Treninga, ali i da postoji veliki kapacitet u timovima da se te aktivnosti iznesu.

2.2. Faza V Programa trening za trenere/ice, *Novembar 2003.*

Tokom ove faze treninga za trenere/trainerice održano je šest follow-up sastanaka u Sarajevu, Beogradu i Skopju.

Ovi sastanci sa timovima učesnika/ca imali su tri fokusne tačke: osvrt na timski rad i poteškoće koje su se javile u procesu izrade prijedloga projekta (drafta i budžeta), pravljenje detaljnog vremenskog plana aktivnosti, podela odgovornosti po pojedinim tačkama, i smernice za izradu projektnog predloga.

Ideje/prijedlozi za treninge oko kojih su okupljeni timovi:

Trening za mlade različitih nacionalnosti u Ulcinju

Trening za prosvetne radnike/ce u BiH

Trening za prosvetne radnike /ce iz Srbije i Makedonije

Trening za mlade iz Makedonije

Dva regionalna treninga iz nenasilne razrade konflikata

Važno nam je bilo u radu sa učesnicima/ama treninga podržati njihovu veliku motivaciju da rade u lokalnim sredinama, na problemima koje oni doživljavaju kao goruće, ali i ne zapostaviti vrednosti regionalnog rada koje i sami nastojimo da promoviramo i ojačamo.

Naša preporuka je bila da se u svakom timu nađe i po jedna osoba iz trenerskog tima CNA, kako zbog podrške ljudima kojima će to, u većini, biti prvi treninzi u trenerskoj ulozi, tako i zbog jasnijeg uvida u pristup i metode koje će biti korišćene na tim treninzima.

Timovi učesnika/ca su veći deo follow-up sastanaka proveli u samostalnom radu, a članovi i članice CNA tima bili su na raspolaganju za razne vrste saveta, sugestija i isticanja posebno važnih i osetljivih tačaka na koje se nailazi tokom pripreme i realizacije treninga. Dosta vremena se posvetilo i osvrtu na iskustvo timskog rada koje su svi timovi do tada imali. U odnosu na IV fazu ovo je prema opštem utisku bio korak napred. Vidljivi su napreci u timskoj komunikaciji, spremnosti na otvaranje teških pitanja, brizi za ljude sa kojima se radi. Bio nam je to važan signal pred naredne faze Programa u kojima odgovornost svakoga iz grupe postaje mnogo veća i šira.

2.3. Faza VI Programa trening za trenere/ice, Vogošća 5-10. decembra 2003.

Ova VI faza Programa, održana u Vogošći u decembru 2003. predstavlja zaokruživanje rada na svim fazama, što je važno pred same aktivnosti-treninge učesnika/ca kako bi oni/e imali što bolju sliku šta sve trening nosi sa sobom.

Ovaj trening je, iako dosta vremenski ograničen i kratak, bio vrlo bogat i ispunjen sadržajima. Prvi segment ovog treninga odnosio se na razvijanje veština javne prezentacije planiranih treninga i aktivnosti učesnika/ca. Posebna pažnja je bila posvećena tome kako prenosimo poruku široj javnosti i koje to vrednosti promoviramo.

Sledeći segment se odnosio na analizu dosadašnjeg rada u grupi, uz paralelne osvrte na realni život i vrednosti nenasilja i ono što nam znače. Ova analiza je stvorila dodatni prostor za transparentnost i konfrontaciju u grupi što je vrlo bitno ne samo u trenerskom radu, nego i u delovanju na polju nenasilja.

Jedna od najvažnijih tačaka ne samo ove faze, nego i celog Programa, jeste rad na društvenom kontekstu i suočavanju s prošlošću. Iz grupe je potekla inicijativa da se pogleda u vogošćanskom Domu kulture dokumentarni film «Posljednji krug - da se ne zaboravi, da se ne ponovi», o stradanju građana/građanki u Vogošći (BiH) tokom rata 1992-95.

Gotovo cela grupa je prisustvovala na projekciji ovog filma i bila je to dobra prilika da se neposredno oseti kontekst i atmosfera koja prati ovu vrstu rada. Film je inicirao otvorenu priču o ličnoj odgovornosti, a pokrenuto je i pitanje kolektivne odgovornosti za sve ono što se dešavalo na ovim prostorima devedesetih godina. Time je osveštena potreba unutar grupe za konstruktivnim nošenjem i sa najboljim pitanjima vezanim za ratove, ali se i povećao senzibilitet na dešavanja i probleme u drugim društvima u ovom regionu.

Neke od izjava tokom ove radionice:

- ... Ali ovaj hotel u kojem smo sada se isto pomenuo u ovom filmu, kao i «Vilina vlas» u Višegradu. Pitam se koliko tačno znamo šta se desilo bilo gde na ovim

prostorima? Moja motivacija za ovaj rad potiče iz ličnog iskustva. Potreba mi je da idem na regionalni nivo, koliko se već mogu suočavati...

- *Ti ljudi su stvarno imali žrtve. Oni znaju šta se dogodilo, ali koliko drugi znaju o Vogošći?*
- *Ova dešavanja o živim štitovima na brdu preko puta; moguće je da sam ja bio s druge strane...*
- *Potreslo me je saznanje o živom štitu. Očekivao sam više mržnje, ali oni zovu komšije da im pomognu da nađu svoje nestale. Poručuju da žive dalje. Spominje se i ovaj hotel; baš mi je bilo teško.*

Mnogo se toga pomerilo i promenilo u grupi. Učesnici/e su se osnažili/e da se konfrontiraju u procesu jedni s drugima i imaju više slobode nego pre. Njihova motivacija za učešće u ovom programu, ali i za mirovni rad nam je jasnija. Postojalo je mnogo više transparentnosti, pa smo i mi mogli/e otvorenije da izlazimo sa sopstvenim poteškoćama i dilemama, mada s druge strane, i dalje postoji strah da li ćemo ih povrediti nečim.

Ovog puta se pričalo u plenumu mnogo rasterećenije, gde su ljudi izlazili s idejama, bez straha da li je to «ok». Bilo je prostora za refleksiju i emocije u plenumu. Osetila se težina u procesu, ali ona nije bila destruktivna.

Poteškoća koju smo imali/e odnosila se na osećaj otežane komunikacije sa predstavnicom Nemačke Ambasade u Sarajevu, te naš utisak o nepostojanju prostora i dovoljno poverenja da razjasnimo neke poteškoće, odnosno njihove uzroke. S obzirom da nam je veoma stalo do korektnih odnosa sa Auswaertiges Amt, kao i do stalnog unapređivanja tih odnosa osećali smo veliki pritisak usled postojeće situacije. Prisustvo predstavnice na jednoj radionici tokom šeste faze, i pored naših nastojanja da objasnimo zbog čega nam to otežava rad, činilo nam se kao bitna poteškoća i neuvažavanje našeg rada i zalaganja.

Dokumentacija faza IV i VI izdata je pod nazivom «Superbugarin» decembra 2003. i nalazi se na 65 strana teksta.

2.4. Godišnji sastanak članova i članica CNA

U Beogradu je od 13. do 16. januara održan prvi ovogodišnji sastanak celokupnog CNA tima iz oba ureda.

Budući da smo zbog raznih drugih obaveza u mogućnosti da ovakava višednevna okupljanja u kompletnom sastavu organizujemo samo dva puta godišnje, i ovog puta je bilo pregršt pitanja kojima smo se želeli baviti i o kojima je bilo potrebe da razgovaramo.

Neke od tačaka o kojima smo pričali su:

- detaljni radni plan za tekuću godinu i podela odgovornosti za aktivnosti koje nam predstoje
- razmena u vezi sa fundraisingom i finansijskom situacijom u oba ureda
- pogled u budućnost tj. skiciranje obrisa budućeg izgleda i načina delovanja naše organizacije

Napravljen je dosta ambiciozan radni plan za 2004. godinu u kome je ostavljeno dosta mesta za naše obrazovne aktivnosti (bazični treninzi, treninzi koje organizuju učesnice/i sa Treninga za trenerice/trenere koji je u toku, treninzi sa učesnicima ratova itd.) i organizovanje još jedne serije tribina «četiri pogleda» u Bosni i

Hercegovini, ali je predviđen i ulazak na novo polje rada - pravljenje dokumentarnih filmova sa izraženom mirovnom porukom.

Ono što je novina u odnosu na prethodne godine jeste da ove godine neće biti organizovan novi Program Trening za trenerice/trenere, iz dva osnovna razloga: nedostatak dovoljnog broja urađenih osnovnih treninga koji bi nam obezbedio kvalitetnu i motivisanu grupu za učešće na TzT-u i naša potreba da se malo odmorimo i predahnemo od ove izuzetno naporne i zahtevne aktivnosti koja sada traje čitavu godinu dana.

U vezi sa obimom aktivnosti, ponovo se javio već dobro poznati problem umora i izgaranja na koji smo ovoga puta pokušali da odgovorimo, između ostalog, i uvođenjem jednog mini-odmora u prvoj polovini godine koji ćemo najverovatnije provesti zajedno daleko od nivoa stresa koji uvek lebdi u uredima i ostalim mestima na kojima radimo.

Najviše vremena na sastanku uloženo je u skiciranje dugoročnije strategije za budućnost, koja izvesno je, neće biti identična dosadašnjem načinu funkcionisanja CNA. Situacija u kojoj postaje sve teže iznaći finansijsku podršku za određene aktivnosti (treninzi, npr.) i u kojoj sve veći broj donatora pomera fokus delovanja sa našeg regiona, nalaže nam da pažljivo osmislimo naše buduće korake i aktivnosti, te da razjasnimo kakve vizije za budućnost postoje unutar same organizacije. Prve korake u tom pravcu napravili smo na ovom sastanku, ali nam je ostalo još puno rada na tom polju, pa je isplanirana radionica krajem avgusta na kojoj bismo imali prilike da čujemo iskustva drugih organizacija širom sveta koje su već prošle kroz ovu svojevrsnu «tranziciju», kao i da dobijemo nove ideje o stvarima koje možemo napraviti ka ostvarenju samoodrživosti. Složili/e smo se da nam jako nedostaju i iskustva drugih mirovnih organizacija sa naših prostora, a priliku da delimično popunimo tu prazninu našli smo u organizovanju sastanka umrežavanja planiranom za mart, na kome će se okupiti ljudi iz regiona koji se bave nekom vrstom mirovnog rada.

Takođe, ideje za nove aktivnosti koje su se javile (pravljenje dokumentarnih i kratkih igranih filmova; prevođenje i objavljivanje knjiga koje se tiču nenasilja i izgradnje mira itd.) doprinose raznovrsnosti i šarolikosti opšte slike našeg rada, zahtevaju promišljeno i trezveno planiranje i procenu naših kapaciteta. Zbog toga je kao posebno važno podvučeno nastojanje da CNA u budućnosti bude organizacija u kojoj postoji prostor za svakog člana/članicu da afirmiše svoje afinitete, kroz postojeće ili nove aktivnosti, ali i da postoji jasna konzistentnost između novih i «starih» aktivnosti, tj. da veza sa aktivističkim pristupom u izgradnji mira i dalje bude naša dominantna vrednost.

3. OSTALE AKTIVNOST

3.1. Konferencija «Modeli suočavanja sa prošlošću u BiH», *Ilidža 10.12.2003.*

Na Međunarodni dan ljudskih prava 10. decembar organizacija *International Commission for Missing People (ICMP)* upriličila je jednodnevnu konferenciju na Ilidži, sa temom «Modeli suočavanja sa prošlošću u BiH».

Sastav učesnica/ka konferencije bio je dosta šarolik: najviše je bilo predstavnica/ka raznih udruženja koja okupljaju porodice nestalih u ratovima 90-ih godina, udruženja logoraša itd., prisustvovali su i predstavnici/e nekoliko nevladinih organizacija iz BiH koje se na različite načine bave suočavanjem sa prošlošću. Na konferenciji su učestvovali još i ljudi iz različitih međunarodnih organizacija aktivnih na pomenutom polju.

Prvi deo radnog dana bio je posvećen prezentaciji postojećih modela bavljenja suočavanjem sa prošlošću, i u tom delu je predstavljen i projekat CNA. U drugom delu je ostavljeno dosta vremena za diskusiju, koja je na momente bila veoma burna i žučna.

Jedna od tačaka koja je izazvala najviše polemike bila je diskusija o novoj inicijativi za osnivanje Komisije za istinu i pomirenje u BiH. Predstavnice/i udruženja žrtava rata izneli su mišljenje da inicijative koje se pokreću mimo njih nemaju nikakvog kredibiliteta, te se moglo čuti da bi takvim stvarima trebalo da se bave uglavnom ljudi koji su izabrani od strane direktnih žrtava rata.

Ukoliko ostavimo po strani nijanse i detalje te rasprave ostaje kao glavni utisak poražavajuća slika kakva o NVO-ima postoji unutar populacije koja je ratom bila najdirektnije pogođena. Nije, nažalost, bilo mogućnosti za opsežnije razmatranje takve slike ni za razgovor o odgovornosti samih NVO za katastrofalnu predstavu o njima. A tu predstavu najbolje opisuje poimanje domaćih NVO kao neke vrste društvenih parazita čijim je liderima/kama osnovna i jedina motivacija za angažman materijalna dobit i lična promocija.

Time je zapravo na površinu izronilo jedno od ključnih pitanja vezanih za rad na suočavanju sa prošlošću, a to je nivo kredibiliteta i legitimiteta za javno delovanje u društvu u kome se želi angažovati. Ako ništa drugo, ova konferencija je ukazala da je veoma važno da pomenute dve kategorije budu na vrhu liste prioriteta kada se zalazi na područje izgradnje mira i suočavanja sa prošlošću.

Sa druge strane, uvek stoji otvoreno pitanje ko ili šta nam to daje legitimitet i upravo je neotvaranje tog aspekta priče najveća manjkavost ove konferencije (što je razumljivo kad se uzme u obzir trajanje od samo jednog dana).

Važno nam je spomenuti i utisak koji smo stekli da osobama iz udruženja žrtava rata u određenim situacijama nedostaje spremnosti i senzibilizacije za traženje saveznika/ca među drugim i drugačijim organizacijama i pojedincima/kama. Teško da je mogu napraviti nekakav kvalitativan pomak ukoliko bi se prihvatio stav da jedino direktne žrtve ratova imaju moralno i svako drugo pravo da rade na problemu suočavanja sa prošlošću. Takav pokušaj monopolizacije je nekonstruktivan podjednako kao i onaj koji dolazi iz elitnih akademskih krugova.

3.2. Emisija Teling na TV OBN, Sarajevo, 30.10.2003.

Član sarajevkog ureda CNA Adnan Hasanbegović, učestvovao je 30. oktobra u emisiji «Teling» koja se svakog četvrtka uživo emituje na televiziji OBN.

Tema emisije bila je «Suživot i izgradnja mira u Bosni i Hercegovini», a pored našeg kolege učestvovali su još: Romeo Zelenika iz Mostara i Dušan Šehovac iz Sarajeva. Ideja za realizaciju ove emisije proizašla je prije svega kao reakcija na Javne tribine «četiri pogleda», oranizovane od strane CNA, u proleće 2003. god. u Banja Luci i Zenici.

Nedefinisanost i delimična bezidejnost koncepta emisije bile su izražene tokom svih sat vremena trajanja i ogledale su se u prilično neinventivnim pitanjima voditelja i odgovorima koji su često, usled nedostatka prostora za ozbiljnije ulaženje u probleme, zvučali isprazno i frazasto.

Tako je propuštena lepa prilika da se dobijeni prostor na jednoj od najgledanijih BiH televizija iskoristi za stvarnu, snažnu promociju mirovnih ideja i pristupa. Ovako je ostao utisak odrađivanja posla što tako važna tema sugurno ne zaslužuje.

Pitanja i reakcije gledalaca/gledateljki takođe ukazuju na veliku potrebu koja postoji za javnim tretiranjem ovih pitanja, ali istovremeno je evidentno i da postoji veliko zasićenje ovakvim površnim pristupom u kome nema puno mesta za izlaženje van opštih mesta tipa «moguć je suživot, ali su političari krivi što ga nema».

Na kraju, zainteresovanost za posvećivanje medijskog prostora pitanjima izgradnje mira svakako je ohrabrujuća, ali je potrebno tu zainteresovanost nadograđivati ozbiljnim i konstruktivnim promišljanjem i sticanjem senzibilizacije za mnoga osetljiva mesta nestabilnog mira u Bosni i Hercegovini.

3.3. Seminar Rodna ravnopravnost u razvojnim projektima, Sarajevo, 27 - 28.12.2003.

U Sarajevu je 27. i 28. decembra održan je seminar *Rodna ravnopravnost u razvojnim projektima*

u organizaciji Norveške Narodne Pomoći. Na seminaru je učestvovalo 17 učesnika/ca, aktivnih u nevladinim organizacijama iz Bosne i Hercegovine (među njima i Nedžad Horozović iz CNA). Seminar je, uz upoznavanje sa rodnim ulogama, imao za cilj predstavljanje učesnicima/ama GEA pristupa - *Gender and Empowerment Impact Assessment*. Radi se o metodi koja omogućava procjenu i merenje uticaja određenog projekta ili aktivnosti na promijenu društveno nametnutih rodnih uloga

Sam program je donekle bio neprilagođen grupi, kako se čulo tokom radionica, jer je uz tretiranje pitanja diskriminacije žena, nedostajalo tematizovanje i odnosa rodnih uloga, šta takve uloge generiše i šta one imaju za posledicu. Ono što se javilo kao jak osjećaj je potreba za radom na osvještavanju i senzibilizaciji za rodnu neravnopravnost i kod ljudi koji sebe doživljavaju kao aktivisti/kinje nevladinih organizacija koje se bave pitanjima ženskih prava, rodne ravnopravnosti, ljudskih prava...

Predstavljeni *GEA metod procijene* djeluje kao instrument koji može biti koristan u analizi projekata u bilo kojoj fazi ali i u njihovom planiranju uz neophodna prilagođavanja i nadogradnje.

4. RADNI PLAN

4.1. CNA plan aktivnosti za 2004. godinu

Trening za trenere/ice iz nenasilne razrade konflikata 2003/04, Faze VII i VIII

Za 2004. godinu predviđene su dve poslednje faze programa *Trening za trenere/ice iz nenasilne razrade konflikata (TzT)*, koji je počeo u julu 2003. godine.

U okviru faze VII koja traje oko pet meseci učesnici/e programa uz podršku CNA tima realizova će aktivnosti osmišljene u prethodnim fazama Programa. To je jedna od najvažnijih tačaka treninga jer za cilj, pored praktične primene svega onoga što se radilo u okviru Programa, ima i osnaživanje i umrežavanje polaznika/ca za dalji rad tj. rad na multiplikaciji što jeste jedan od naših prioriteta.

Treninzi koje će organizovati učesnici/ce bi će održani sledećim redosledom i baviće se sledećim temama:

1. 19–25.3.2004. Trening iz nenasilne razrade konflikta za prosvetne radnike/ce iz BiH,
2. 19–25.3.2004. Izgradnja mira na ratom zahvaćenim područjima u bivšoj Jugoslaviji kroz edukaciju i osnaživanje na polju nenasilne razrade konflikata,
3. 26.3.–1.4.2004. Trening iz nenasilne razrade konflikata na regionalnom nivou,
4. 17–22.4.2004. Zajedno protiv diskriminacije- Za mlade iz opštine Ulcinj,
5. 25.4–01.5.2004. Trening iz nenasilne razrade konflikta za mlade iz Makedonije,
6. 06-12.5.2004. Trening iz nenasilne razrade konflikata za obrazovne radnike/ce iz Srbije i Makedonije.

Osma (poslednja) faza programa TzT bi će održana od 21 – 25.5.2004.god. U okviru nje predviđena je zajednička evaluacija svih faza TzT kao celine, kao i razgovor o daljim planovima polaznika/ca, gde i kakva vrsta podrške im je potrebna od CNA, a i međusobno. Deo vremena će biti posvećen i razgovoru o umrežavanju i saradnji učesnika/ca (i CNA) i nastavku rada na izgradnji mira.

Osnovni treninzi iz nenasilne razrade konflikata

U toku 2004. godine planiramo da organizujemo pet *Osnovna treninga iz nenasilne razrade konflikata*:

1. od 20.2-01.3.2004. u Tivtu, Crna Gora
2. od 16-26.4.2004. u Ulcinju, Crna Gora
3. od 09-19.7.2004.
4. od 01-11.10.2004.
5. od 19-29.11.2004.

Sastanak umrežavanja na temu «Pristupi radu na polju izgradnje mira i nenasilne razrade konflikata u regionu»

Posle decembarskog sastanka na temu «Suočavanje s prošlošću» u martu ove godine (od 05-11.03) organizovaćemo drugi od tri predviđena sastanka umrežavanja. Tema ovog sastanka biće «Pristupi radu na polju izgradnje mira i nenasilne razrade konflikata u regionu».

Učesnici/e će biti osobe koje se bave mirovnim obrazovanjem u regionu. Ovaj sastanak je predviđen kao prostor za analizu rada i različitih pristupa u oblasti nenasilne razrade konflikata i izgradnje mira na regionalnom nivou, za razgovor i razmenu. Ideja je da kroz ovaj razgovor i međusobnu refleksiju probamo da razmenimo dosadašnja iskustva, viđenja, dileme, poteškoće i uspehe, kao i da pokušamo incirati kritički osvrt na neke od dosadašnjih praksi prisutnih u našoj regiji.

Rad na suočavanju s prošlošću

Program «Suočavanje s prošlošću» na kome smo radili u prethodne dve godine nastaviće se i u 2004.godini. Posle dosad organizovanih 11 javnih tribina u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini organizovaćemo još tri javne tribine u BiH pod nazivom «Četiri pogleda; Od prošlosti OTKUD JA U RATU ka budućnosti KAKO KA TRAJNOM MIRU?» na kojima će učestvovati bivši učesnici ratova u Hrvatskoj, Srbiji i BiH. Ovaj program koji od nas zahteva veliki angažman i puno promišljanja smatramo jako bitnim za rad na izgradnji mira u regionu.

Tribine će biti organizovane u oktobru i novembru 2004. godine u tri grada u Bosni i Hercegovini. Tačni datumi i mesta održavanja tribina biće određeni nakon istraživanja mogućnosti od strane sarajevskog ureda CNA.

Od 18-25.6.2004. i od 23-26.7.2004. u okviru programa «Suočavanje s prošlošću» organizovaćemo dvodelni trening za bivše učesnike ratova (od 1990–1995) iz Srbije, Crne Gore, BiH i Hrvatske. Ovaj program (trening i follow-up sastanak) pre svega ima

za cilj otvaranje komunikacije među ljudima koji su ratovali na različitim stranama, njihovo osnaživanje za rad na izgradnji mira i poticanje na saradnju, kao i pripremanje jedne grupe učesnika za učestvovanje na tribinama koje će se dešavati krajem godine u BiH.

Planirali smo da u toku ove godine uradimo i dokumentarni film s bivšim učesnicima ratova i ljudima iz njihovih okruženja. Rad na prikupljanju materijala (intervjua) započeli smo sredinom prethodne godine.

CNA veoma pozdravlja povratne informacije, sugestije,
pitanja i kritike u vezi sa ovim izvještajem i našim radom uopšte.
Vaša razmišljanja su nam od pomoći!
Hvala vam.

Zahvaljujemo se svima koji su podržali projekat KURVE Wustrow - Centar za nenasilnu akciju, finansijski ili svojim angažovanjem koje je omogućilo ovaj projekat i pomoglo da se osigura njegova primjena kao i svima onima koji su bili sa nama u svojim mislima.

POSEBNO HVALA:

Auswärtiges Amt - German Federal Ministry of Foreign Affairs
Berghof Stiftung & Berghof Research Institute for Creative Conflict Management
Swiss Ministry of Foreign Affairs
Cara Gibney
Centar za mirovne studije Zagreb
CNA ured u Beograd
Goran Božičević
Iva Zenzerović
Martina Fischer
Natascha Zupan
Nina Vukosavljević
Quaker Peace and Social Witness
Quaker Peace and Social Witness London
svim učesnicima i učesnicama treninga i radionica

Adnan Hasanbegović
Nedžad Horozović
Sanja Deanković
Tamara Šmidling

za Centar za nenasilnu akciju

u Sarajevu, april 2004.

Ovaj izveštaj može se slobodno distribuirati uz znanje izvora.